

No place like home

<p>De wonderklarinet</p> <p>Een bijna-kerstvertelling</p> <p><i>“Ik heb mijn ziel terug,” zegt Nazeer.”</i></p>	5	
<p>Koepelcontact</p> <p>Van zwart-witte verhalen naar nieuwe contacten</p> <p><i>‘Want zij hebben in hun oude leven ook nauwelijks nagedacht over het leven van een vluchteling.’</i></p>	8	
<p>Je zult de vreemdeling liefhebben</p> <p>Over vluchtelingen en de Bijbel</p> <p><i>‘Maar zodra je het levensverhaal van iemand leert kennen, zie je hem niet langer als vreemde,’</i></p>	10	
<p>Vreemde verwachtingen</p> <p>Gast in eigen huis</p> <p><i>‘Toon es even wat culturally appropriate behavior!’</i></p>	14	
<p>En toen werd het 13 november</p> <p>Over angst en nieuwe kansen</p> <p><i>‘Mensen kunnen niet zonder elkaar.’</i></p>	20	

En verder:

Van de redactie

No place like home..... 3

Column

Veranderd in bekenden..... 4

Waarom zijn er oud-katholieken?

Synode & Klaas van der Kamp..... 16

No place like home

Fotografie Dida Mulder..... 18

En dan nog dit

Erfgoed, Wijding, ANBI 22

Service

Berichten, agenda en colofon..... 23

De Achterkant

Wie ben je?..... 24

Redactioneel

No place like home

Wat valt er nog toe te voegen aan de schier eindeloze stroom berichtgeving en honderden opinies over vluchtelingen in Nederland? Tot aan de redactiesluiting hebben dit jaar zo'n 45.000 mensen Nederland 'uitgekozen' om asiel aan te vragen en het lijkt of niet alleen Groningen last heeft van bevingen, maar dat ons hele land op zijn grondvesten staat te schudden... Wantrouwen, afkeer en angst versus een grote mate van gastvrijheid en behulpzaamheid van alle kanten strijden om de voorrang.

Maar zelfs al zouden we niets meer toe te voegen hebben aan alle berichtgeving, dan nog willen we niet doen of het ons niet raakt. Alsof we er aan voorbij zouden kunnen leven, als gelovigen of als kerk. Aan ons wordt de vraag gesteld wie we kunnen zijn voor 'de vreemdeling in onze steden'.

En dus, terwijl Dick Schoon een diepe blik in de Bijbel werpt over het onderwerp en welke consequenties dat voor ons kan hebben, vraagt Louis Runhaar zich af hoe hij zich nu precies voelt als er aanspraak wordt gedaan op de gastvrijheid van zijn parochie, deelt Robert Frede zijn eigen familiegeschiedenis naar aanleiding van zijn bezoek aan de voormalige koepelgevangenis in Haarlem en vertelt Adrie Paasen een 'bijna kerstverhaal' over het wonder van muziek die mensen over alle grenzen heen samenbrengt.

Maar toen werd het 13 november en het debat wordt overschaduwd door de dodelijke terreuraanslagen in Parijs, voorafgegaan door die in Ankara, Beirut, Bagdad en de Sinaïwoestijn. En plotseling kwam de angst heel dichtbij. Aartsbisschop Joris Verdam probeert te

verwoorden wat deze ontwikkelingen voor ons betekenen.

Een aantal foto's in deze uitgave staat ook in het teken van 'de vluchteling'. Ze zijn van Dida Mulder, fotografe uit Amsterdam, die maandenlang een groep uitgeprocedeerden volgde op hun zoektocht naar een dak boven hun hoofd. (Zie pagina 18)

Met deze uitgave op de deurmat is het bijna Kerstmis. En je zou kunnen denken dat de onderwerpen zwaar op de sfeer kunnen drukken. Maar niets hoeft minder waar te zijn als we werkelijk beseffen waar het met de geboorte van Jezus allemaal om te doen is: God dichtbij, met het gezicht van onze (soms nieuwe) naaste. Zalig Kerstfeest!

De redactie.

Wij zijn veranderd in bekenden

Column Frans Bossink

Op mijn werk zijn we aan het fuseren met een ander ziekenhuis. Ik werk nu ook af en toe 'aan de andere kant'. En daar groeten mij nu ineens mensen die me 'aan deze kant' vaak zonder opkijken voorbij liepen. En ik doe hetzelfde.

In den vreemde waar je je weg zoekt, staat een vaag bekend gezicht voor vertrouwdeheid. En dan blijkt dat we meer oog voor elkaar hebben dan we vaak laten merken. Het komt er pas uit als er iets groters is dat ons verbindt. En het leuke is dat het groeten 'aan deze kant' ook doorgaat. Dus ik houd niet meer op met zwaaien.

Zestig jaar geleden emigreerde mijn tante naar Amerika, het 'land van de onbegrensde mogelijkheden'. Nederland vond ze maar bekrompen. Eenmaal aangekomen werd ze direct lid van de 'Holland Club' om daar te ganzenborden en Nederlandse liedjes te zingen en Sinterklaas te vieren. Zo bleef ze haar heimwee de baas en werd ze vertrouwd in den vreemde. Maar af en toe ging ze naar het strand om te zwaaien naar de overkant, want daar woonden haar broers en zus.

De wereld is klein geworden. En toch niet minder vreemd. Totdat je een bekende ontmoet in den vreemde. Of een vreemdeling een gezicht krijgt. En die je op een ander been zet.

Zoals in dat koffiehuis in Istanbul. Aan de tafeltjes zitten vrijwel alleen toeristen, zoals wij. Er komen drie jonge vrouwen binnen, met een oriëntaals uiterlijk, één met een hoofddoek. 'Gelukkig,' zeg ik, 'ook Turkse bezoekers.' Ze kletsen uitbundig, en ik vang Nederlandse woorden op. 'Oké, Turken uit Nederland.' Dan haalt één van hen een oranje T-shirt uit haar tas tevoorschijn. Een jongensmaatje, 'Sneijder' op de rug. 'Souvenir voor zoonlief,' denk ik. Wanneer dan eindelijk de ober verschijnt, geven ze hun bestelling in het Engels op. 'Jee, zeker derde generatie migranten, als ze al geen Turks meer spreken.'

Onze koffie is op. Bij het weggaan groet ik: 'Turkse Nederlanders op zo'n toeristische plek in de stad, wat grappig.' Ze schieten in de lach: 'We zijn Marokkaans, en we zijn hier voor het eerst van ons leven.'

De wonderklarinet

Een bijna-kerst vertelling

Ghaeth speelt klarinet. Hij studeert aan het conservatorium van Homs. Vaak moet hij rennen voor de bommen. Hij woont in een andere stad. Die wordt belegerd door de troepen van Assad en door IS. Zijn woonplaats bestaat uit minderheden. De kracht van de minderheden zorgt ervoor dat Assad en IS geen grip op de stad krijgen. Maar het is gevaarlijk. Er zijn zelfmoord-aanslagen. Aangemoedigd door zijn moeder besluit Ghaeth te vluchten. Zijn moeder verkoopt haar huis om zijn reis te betalen. Ghaeth gaat op weg. Hij neemt zijn klarinet mee. Die was van een vriend die in de gevangenis omgekomen is.

De vlucht

De eerste poging, vanuit de Turkse stad Izmir, mislukt. De Turkse maffia belooft een boot van negen meter voor dertig mensen. Maar er komt een boot van zes meter voor 48 volwassenen en acht kinderen. Ghaeth wil niet instappen; hij vindt het te gevaarlijk. Maar de Turkse maffia dwingt je: als je niet instapt, slaan ze je. Na een uur varen staat er water in de boot. De vrouwen en kinderen

beginnen te huilen. De mannen springen overboord om hen te redden en zwemmen twee uur. Ook Ghaeth bereikt zwemmend de kust, maar hij verliest zijn diploma's en zijn klarinet is onbruikbaar geworden.

Tweede poging

Hij onderneemt een tweede poging. Zijn klarinet neemt hij mee. Er komt geen toon meer uit, hij hangt met elastiekjes en plakband aan elkaar, maar als hij ernaar kijkt ziet hij Syrië; het Syrië van voor de oorlog, volgens hem een paradijs waaruit nooit iemand naar Europa had willen vertrekken.

Ghaeth bereikt Griekenland. Na een zware tocht komt hij aan in Nederland. Hij wordt ondergebracht in de IJsselhallen in Zwolle. Hij is veilig. Hij hoopt op een goede toekomst. Hij wil studeren, muziek maken. Maar hij heeft alleen een klarinet die zwijgt. Hij voelt zich als een roker die gestopt is. In de Lutherse kerk krijgt hij taallessen. Hij vertelt over zijn klarinet. Dan plaatst een musicus van de Lutherse kerk een oproep op Facebook.

De muziek begon opnieuw

Hanka van Doesum-Clout ziet de oproep. Zij is beroepsmusicus en speelt klarinet. Zij herkent het gevoel van Ghaeth. Ze besluit hem haar reserveklarinete te geven. In de Lutherse kerk overhandigt ze hem het instrument. Het is een wonder. Als hij zijn eerste noten speelt, staan de mensen eromheen met tranen in hun ogen. Hanka krijgt er iets voor terug. Ghaeth leert haar oriëntaalse toonladders. En al snel spelen ze samen.

Maar er zit nog iemand zonder instrument: een medestudent uit Homs, Nazeer. Hij speelt ud, een soort gitaar. Een Zwolse gitaarwinkel blijkt een ud te hebben, maar hij kost 325 euro. Samen met collega Dorine Schoon start Hanka een actie op Facebook: 'Een euro voor een ud'. Er komt zoveel geld binnen, dat er ook nog een keyboard gekocht kan worden voor Obbay, ook een student uit Homs. Nazeer en Obbay worden meegelokt naar schouwburg Odeon en daar krijgen ze hun instrumenten. Ze zijn overrompeld en aangedaan. 'Ik heb mijn ziel terug,' zegt Nazeer.

Ze spelen. Met zijn drieën, met Hanka. Twee Syrische moslims, één Syrische christen, een Nederlandse vrouw. Het maakt niet uit. Muziek is universeel. Muziek verbindt. Muziek troost.

Concertgebouw

Het sprookje is nog niet uit. Het gebeuren trekt de aandacht van de media. Er volgt een interview met RTV Oost, met de NOS, een uitnodiging van Paul de Leeuw. Bij Paul de Leeuw spelen ze. Weemoedige muziek. Ligt het aan de muziek, aan de instrumenten? Kijk het maar terug op: <https://www.facebook.com/kunjehetalzien/videos/1477934099176764>. Het breidt zich uit als een olievlek. Entrée, de jongerenvereniging van het Concertgebouw en het Concertgebouworkest, zorgt voor een uitnodiging voor vierhonderd vluchtelingen uit Zwolle voor een concert in de Amsterdamse muziektempel. Het thema van de avond is 'Breaking News', refererend aan de stromen vluchtelingen uit Syrië. In het voorprogramma spelen Ghaeth, Nazeer en Obbay. Drie Syrische jongens in de grote zaal van het Concertgebouw..

Ze blijven spelen. Ze geven concerten, spelen in kerken, ze gaan op tournee met het Nederlands Blazers Ensemble.

De kracht van het kleine

Maar een sprookje is het toch niet. Ze dragen de littekens met zich mee. Ze treuren over gestorven geliefden, over het verwoeste Syrië. Ze maken zich zorgen over hun achtergebleven familie. Als de broer van Ghaeth geen geld bij elkaar kan krijgen voor de vlucht, moet hij vechten in het leger van Assad.

En onze goede fee? Zij zit met een dilemma. De gevolgen van haar goede daad hebben haar overspoeld. Ze kan dagwerk hebben aan wat ze ontketend heeft. Een vrijwilliger uit Arnhem vraagt of ze een ud voor een vluchteling kan regelen. Anderen bieden instrumenten aan of vragen hoe ze een musicus uit Syrië kunnen laten overkomen. Als ze niet uitkijkt wordt ze de agent van de drie Syriërs. Maar haar eigen leven dan? Ze heeft uren met de drie musici in de auto gezeten. Zolang

het over muziek ging, was het leuk. Maar als het over iets anders ging, sloeg de stemming om. 'Dan zet ik ze af bij de IJsselhallen en voel ik me schuldig. Ik laat hen daar achter en zelf ga ik in mijn mooie auto naar mijn comfortabele huis.'

Het is het schuldgevoel van veel mensen van goede wil. Kunnen wij ons eigen leven nog gewoon voortzetten bij alle ellende die er op ons afkomt? Ghaeth, Nazeer en Obbay en de andere vluchtelingen in de opvangcentra horen dan nog tot de bevoorrechten. Zij hadden geld voor hun vlucht, zij hebben het gehaald. De meesten zijn hoog opgeleid; ze hebben kansen. Maar er zijn ook nog de naamlozen, wadend door de modder, overnachtend in de open lucht, en de mensen die achtergebleven zijn in doodsgevaar. Het is te veel, het dreigt ons te verlammen. Maar er is altijd wel iets wat we kunnen doen. Iets kleins misschien, dat kan uitgroeien tot iets groots. Zoals de klarinet van Hanka.

Adrie Paasen

Je zult de vreemdeling liefhebben

Over vluchtelingen en de Bijbel

Dick Schoon

//

Wie denkt dat dat de voltooiing van Gods belofte nu op een bepaalde stukje van de aarde al het geval is, terwijl er elders strijd gevoerd wordt en mensen op de vlucht moeten slaan, miskent de omvang en de rijkdom van Gods belofte.

De discussies over de opname van vluchtelingen in Europa beheersen het nieuws van de afgelopen maanden en zullen dat ook de komende tijd helaas nog blijven doen. Hoe stellen christenen zich in deze discussies op? Wat is onze positie als Oud-Katholieke Kerk? Wat kun je als individuele gelovige doen? Deze vragen zijn te omvangrijk en te complex om ze met een simpel antwoord af te doen. De oorzaken van de vluchtelingenstroom zijn divers en hebben te maken met het geweld in het Midden-Oosten, waaraan nog altijd wapenhandelaars flink verdienen – waarom horen we hier zo weinig over? – en met de ongelijke verdeling van welvaart niet alleen in ons zogenaamd verenigde Europa, maar wereldwijd – wie kan dat overzien? De angst van mensen in dorpen en steden waar de vluchtelingen worden opgevangen is wellicht onnodig en daarom niet terecht, maar desondanks begrijpelijk. De inzet van vele christenen om vluchtelingen welkom te heten is hartverwarmend. De waarschuwingen van beroepsmensen die met vluchtelingen

werken over de risico's van een al te enthousiaste opvang door amateurs zijn ook vast terecht. De redactie vroeg me om gedachten onder woorden te brengen over vluchtelingen in de Bijbel. Ik zal me daarbij beperken tot het Oude Testament. Ik probeer mijn eigen positie te bepalen en hoop dat ik anderen die zich net zo machteloos en onzeker voelen, van dienst kan zijn.

De vluchteling als vreemdeling

Vluchtelingen zoals wij die in onze tijd meemaken, komen in de Bijbel niet direct onder die term voor. Wel is dat het geval met de 'vreemdeling' (in het Hebreeuws: ger). En de twee keer dat dat gebeurt, gaat het nota bene niet – wat je vanuit onze huidige situatie misschien zou verwachten – over de niet-joodse volkeren, de goyim, maar in Genesis 15,13 en 23,4 gaat het over Abram als vreemdeling, de vertegenwoordiger van Gods volk. Om deze twee plaatsen te begrijpen, is het goed om het thema en de opbouw van de Abrahamcyclus in gedachten te houden. Dat thema wordt verwoord in 12,1-3:

JHWH belooft Abram een land – de ruimte om in te leven – en een zoon – de toekomstige tijd van leven. Over dat land gaat het vervolgens in de hoofdstukken 12-14; over de zoon in 16-22 van het boek Genesis. Hoofdstuk 15 vormt de overgang van de verhalen over het land naar die over de zoon. De hoofdstukken 23-25 sluiten de Abrahamcyclus af.

Genesis 15: de zoon.

Het op het eerste gehoor wat wonderlijke verhaal in Genesis 15 wordt 'het verbond tussen de stukken' genoemd. JHWH God sluit hier een verbond met zijn volk in de persoon van de aartsvader. Abram moet drie dieren van drie jaar doormidden snijden en de stukken tegenover elkaar leggen, met bij elke rij nog een duif. Als er een diepe slaap op Abram is gevallen (dezelfde slaap als in Gen. 2,21, als JHWH uit de rib van de mens de vrouw bouwt), gaat JHWH als een vuur tussen de stukken door. Daarbij krijgt de slapende aartsvader te horen, dat zijn 'zaad' (meestal met 'nageslacht' vertaald) vreemdeling zal zijn in een land dat het zijne niet is, maar dat het vierde geslacht zal terugkeren naar Kanaän. Met dit teken en deze woorden sluit JHWH God het eerste verbond met zijn volk, zoals hij dat twee hoofdstukken later zal doen met de besnijdenis en voor de derde keer uiteindelijk in de verbondssluiting op de berg Sinai in Exodus 19. De gedeelde stukken van de drie dieren verwijzen naar de drie generaties die als vreemdeling in Egypte zullen verblijven en toch bij elkaar blijven horen, terwijl de vogels de bevrijding symboliseren die de vierde generatie zal ervaren. God gaat tussen de stukken door: hij zal zijn volk niet in de steek laten en het beschermen tegen de onderdrukker om het door de periode van vreemdelingschap heen naar de vrijheid te leiden. De belofte van toekomst blijft gegeven.

>>>

Genesis 23: het land.

De tweede keer dat het woord 'vreemdeling' valt, is zoals gezegd in 23,4. Hier is het Abraham zelf die het woord in de mond neemt. Zijn vrouw Sara is in Hebron overleden en Abraham stelt zich nederig op ten aanzien van de plaatselijke bewoners, de zonen van Chet: 'Gastvreemdeling ben ik bij jullie. Geef me een plek bij jullie, dat ik mijn dode kan begraven.' Als de bewoners hem het stuk land voor niets willen geven, wijst Abraham dat aanbod af. Hij koopt het voor vierhonderd sjekels zilver: de rijke zegen die JHWH hem ten deel heeft laten vallen, wordt gedeeld met de zonen van Chet. Zo wordt met de verwerving van dit graf de belofte van JHWH ten aanzien van het land vervuld: Gods volk krijgt een vaste plek als erfdeel.

De vreemdeling als partner in het verbond

Ook verder in het Oude Testament komen vreemdelingen herhaaldelijk voor. Zo noemt Mozes zijn eerstgeboren zoon 'Gersjom' en beargumenteert hij deze naam met de uitspraak: 'Ik ben vreemdeling in een vreemd land' (Ex. 2,22). Het gebod op de sabbatsrust wordt in Exodus gebaseerd op de schepping (Ex. 20,8-11) en in Deuteronomium op de uittocht (Deut. 5,12-15); beide keren geldt de sabbatsrust ook 'de vreemdeling die in je poorten is'. Geboden zoals die in Leviticus gelden gelijkelijk voor 'de ingeborene en de vreemdeling die in jullie midden is' (Lev. 16,29, 17,15, 18,26). Dit culmineert in de liefde voor de vreemdeling: 'Als een vreemdeling bij jullie verblijft, in jullie land, mag je hem niet onderdrukken. Als een ingeborene moet hij voor jullie zijn, je moet hem liefhebben, hij is als jijzelf bent, want jullie zijn vreemdelingen geweest in Egypte – ik ben JHWH, jullie God!' (Lev. 19,33-34). Een van de ergste schanddaden is het verkrachten van vreemdelingen, zoals de poging daartoe in het verhaal over Lot in Sodom

(Gen. 19) en de daadwerkelijke dodelijke verkrachting van de bijvrouw in Gibea (Richteren 19). En let wel: niet de vreemdeling treedt in deze verhalen als testosteronbom op, maar degene die zich heer en meester van de wereld waant en degene die als vreemdeling daar bescherming en veiligheid zoekt, uiteindelijk de dood injaagt. Vreemdelingen spelen een belangrijke rol in de voortgang van Gods belofte, zoals de Moabitische Ruth als draagmoeder voor de kinderloze weduwe Noömi, die aldus voor moeder van koning David wordt. En vreemdelingen als de inwoners van Ninevé nemen de oproep tot bekering van de profeet Jona onmiddellijk ter harte (Jona 3,5).

Herkenning

Vreemdelingen delen aldus in de belofte die JHWH aan Abram deed ten aanzien van het land en de zoon: 'in jou zullen alle geslachten van de aarde gezegend worden' (Gen 12,3). De belofte waarmee JHWH Abram uitverkiest, sluit alle volkeren in. Vandaar dat het toekomstvisioen van profeten als Jesaja vervuld is van vreugde om die glorievolle toekomst: 'Het zal geschieden in latere dagen, dat de berg van het huis van JHWH zal vaststaan als het hoofd van de bergen, dat alle naties daarheen stromen, dat machtige volkeren daarheen trekken en zeggen: 'Laten we gaan, opgaan naar de berg van JHWH, naar het huis van de God van Jakob. Hij zal ons zijn wegen onderrichten en we gaan in zijn paden. Want van Sion gaat onderricht uit, het woord van JHWH uit Jerusalem.' (Jes. 2,2-3). De ervaring vreemdeling te zijn die Gods volk uit de periode van slavernij in Egypte kent, maakt het niet alleen mogelijk, maar ook noodzakelijk dat al wie zichzelf tot dat volk rekent, zich inleeft in anderen die diezelfde ervaring van vreemdelingschap nog doormaken. Aan de basis van deze herkenning van de vreemdeling als jouzelf ligt het

vertrouwen, dat wij de ruimte (het land) en de tijd (de zoon, het volk) die wij krijgen om te leven niet als ons eigendom beschouwen, maar als een toevertrouwde gave van God, die wij te beheren en te bewaren hebben voor wie na ons komen, totdat ooit de grote dag van de voltooiing van Gods belofte zal zijn aangebroken. Wie denkt dat dat nu op een bepaalde stukje van de aarde al het geval is, terwijl er elders strijd gevoerd wordt en mensen op de vlucht moeten slaan, miskent de omvang en de rijkdom van Gods belofte.

Angst is een slechte raadgever

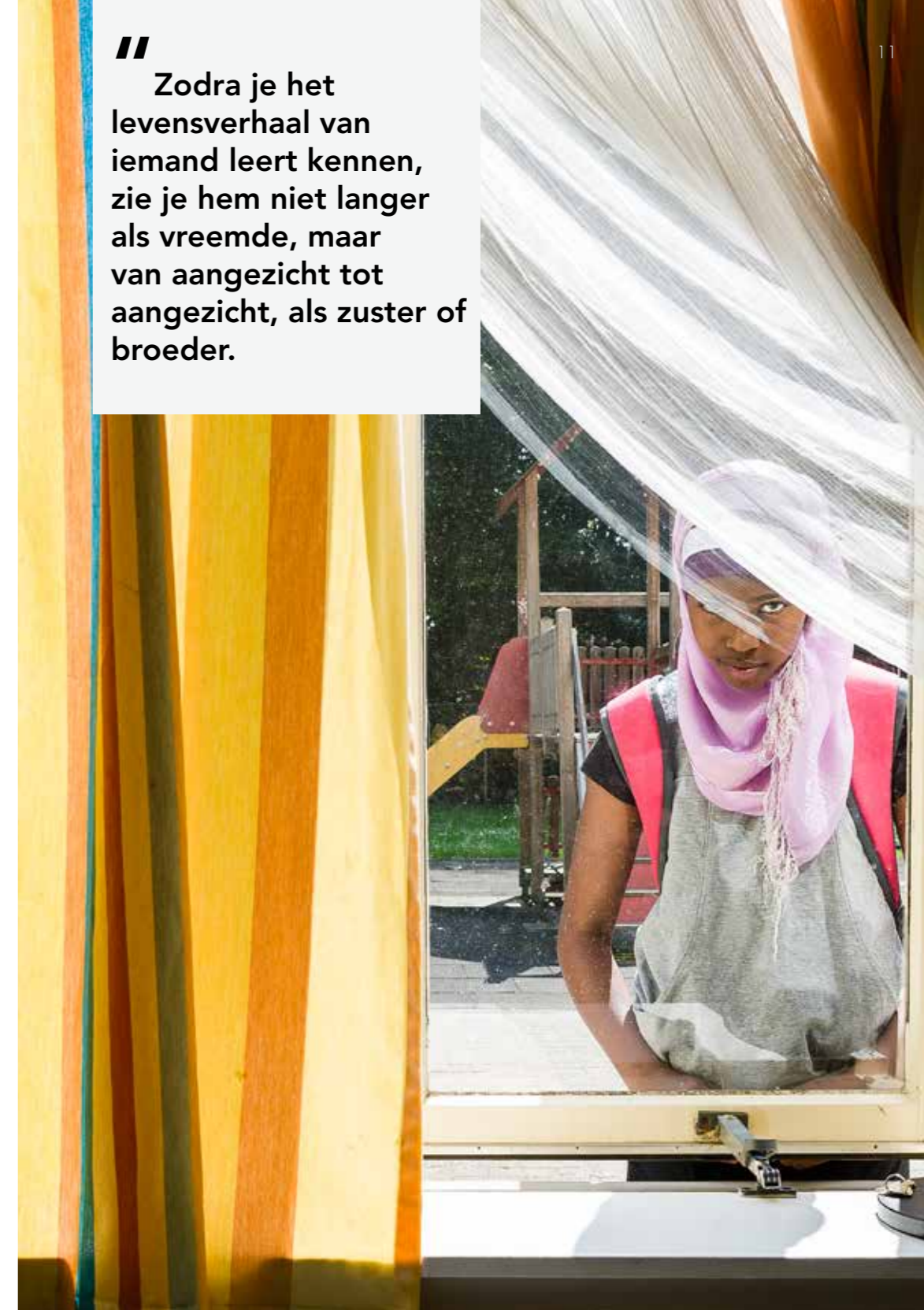
Als mensen zich tegen de komst van vreemdelingen keren, voelen ze zich soms letterlijk bedreigd in hun levensruimte. Een van de sterkste verhalen over dat thema is voor mij het verhaal over het gevecht van Jacob bij de Jabbok (Gen. 32,25-33). Nadat Jacob voor zijn oudere broer die hij bedroog moest vluchten, jaren in den vreemde heeft geleefd en daar gemerkt heeft dat God hem niet in de steek gelaten had, keert hij rijk gezegend terug. In de nacht vecht hij bij de oversteek van de Jabbok met een engel – is dat God of is het zijn eigen angst om zijn broer onder ogen te komen? Jacob is bang dat zijn broer hem zijn bedrog niet heeft vergeven en hem naar het leven staat. Maar als de ontmoeting dan vervolgens plaats vindt, blijkt die angst onterecht te zijn. Want zoals Jacob rijk gezegend is, is ook Esau dat. En als de broers elkaar ontmoeten ziet Jacob het aangezicht van zijn broer als het aangezicht van God zelf (Gen. 33,10). Zoals Jacob moet worstelen in de nacht voordat hij zijn angst voor zijn broer kan overwinnen, zo kan het ook ons moeite en inspanning kosten om afstand te nemen van onze vooroordelen ten aanzien van vreemdelingen. Zolang we die als een groep blijven beschouwen en over één kam scheren, kunnen vooroordelen een massa opjatten tot geschreeuw

en gejoel of erger. Maar zodra je het levensverhaal van iemand leert kennen, zie je hem niet langer als vreemde, maar van aangezicht tot aangezicht, als broeder of zuster. Christenen die iemand bij zich thuis voor een maaltijd hebben uitgenodigd of met hen zijn opgetrokken, getuigen ervan hoe hun eigen leven door de ontmoeting met de vreemdeling en zijn verhaal rijker is geworden. Er blijkt dan ruimte te zijn voor een persoonlijk verhaal en herkenning.

Dankzegging als grondhouding

De Bijbelse vorm van ontmoeting is de gastvrijheid aan tafel. Zo laat Melchitsedek brood en wijn aanrukken om de bevrijding van Kanaän te vieren (Gen. 14,18-20), zo ontvangt Abram de engelen die hem bezoeken (Gen. 19,1-3) en zo viert de dansende koning David met een voedseluitdeling de komst van de ark naar Jerusalem (2 Samuel 6, 19). Aan al deze verhalen ligt een houding van dankzegging ten grondslag: het leven is een gave van God die mensen met elkaar in zijn naam delen. Dat kan moeite en strijd kosten, maar de afloop staat vast: een wereld waarin mensen met elkaar zonder angst in vrede leven. Als kerk doen we dat zondag aan zondag in de viering van de eucharistie (dat 'dankzegging' betekent), waar God ons zelf aan zijn tafel nodigt. Wie zouden wij dan zijn om dat aanbod van genade af te slaan en onszelf op zondag tekort te doen in de rijkdom waartoe we worden geroepen? Of wie zouden wij zijn om op maandag ons met de mond beleden geloof door angst voor vreemdelingen tegen te spreken en daarmee vooral onszelf vast te zetten in ons egoïsme? Wie vertrouwt op de God van de Bijbel, leeft vanuit de zekerheid dat zijn rijk van vrede werkelijkheid wordt, hier en nu waar mensen elkaar als broeders en zusters ontmoeten, en straks in volmaaktheid.

//
Zodra je het levensverhaal van iemand leert kennen, zie je hem niet langer als vreemde, maar van aangezicht tot aangezicht, als zuster of broeder.

No place like home

Dida kijkt de vluchteling in de ogen

In 2013 rondde Dida Mulder haar opleiding af aan de Amsterdamse foto-academie. Op zich niet al te bijzonder, ware het niet dat het voor haar met 54 jaar een tweede leven betekende. Na haar scheiding in 2004 drong zich haar oude passie van de fotografie weer op en nam ze de grote stap om daar haar beroep van te maken.

Voor haar afstudeerproject van de foto-academie kwam Dida in contact met 'mama Fatima', een 65-jarige vrouw uit Somalië die, nadat een vluchtelingenstatus haar was geweigerd en ze niet teruggestuurd kon worden naar Somalië, op straat kwam te staan. In Amsterdam sloot ze zich aan bij de groep vluchtelingen die van kerk, naar garage, naar kantoorpand verhuisde. Daar kwam ze ook aan haar naam, als 'mama' van de groep. Dida volgde haar twee jaar lang en presenteerde haar fotoproject onder de naam 'No place like home'. Ze slaagde glansrijk.

De foto's in dit nummer van De Oud-Katholiek, op voor- en achterpagina, pagina 11 en 13 en hiernaast zijn deel van deze serie.

Lees meer over mama Fatima: <http://www.didamulder.nl/publications.html>

Dida Mulder zelf is te gast in het programma 'De Pelgrim'. Ze maakte een voettocht over het Schotse eiland Mull naar Iona, het eiland van St. Columba. (Uitzending 10 januari 2016, NPO 2 - 23.30 uur)

Eerder te gast in deze serie was Mgr. Joris Vercammen, aartsbisschop van Utrecht
Kijk terug op <http://www.npo.nl/uitzending-gemist>.

Koepelcontact

Van zwart-witte verhalen naar nieuwe ervaringen

Robert Frede

Thuis in Damascus had ik een een baan, ging ik naar de universiteit, had ik veel vrienden, een lieve familie en ging op zondag naar mijn kerk, ik was A. Hier ben ik X, hier heb ik niks, ik ken niemand. Ik ben A, de vluchteling. Of liever: de Vluchteling, met een hele grote V.

We zitten in de Koepel in Haarlem, ooit gebouwd en meer dan honderd jaar in gebruik als gevangenis. In maart 2015 is het gebouw door de laatste gedetineerden verlaten, maar omdat het een rijksmonument is zal het niet worden gesloopt. Het is een soort van nutteloos gebouw geworden. Totdat de eerste vluchtelingen Haarlem bereikten. En nu wonen er in de voormalige cellen zo'n 550 mensen uit vele landen van de wereld, maar de meesten uit Syrië en Irak. Moslims en christenen. Zeer veel

mannen, zeer veel jongere mannen, hoewel ook enkele ouderen de reis, of liever: de vlucht, hebben aangedurfd en overleefd.

Zijn zoals ik ben

Mijn eerste contact met hen ontstond rondom een interreligieuze gebedsdienst, afgelopen oktober, georganiseerd rondom de *Coming Out Day*, een internationale dag waarop homoseksuelen worden opgeroepen om hun veilige 'kast' te verlaten en zich tot hun werkelijke leven te bekennen. De dienst vond plaats in de doopsgezinde kerk van Haarlem. Samen met een van onze lectoren ging ik voor en hield de overdenking. Een paar vluchtelingen durfden het aan om naar deze viering te komen – en waren na afloop tot tranen toe geroerd dat dit in Nederland kon: 'zijn zoals ik ben' en tóch

gezien worden door Gods welwillend oog! Wat voor ons redelijk vanzelfsprekend is, was voor hen haast ongelooflijk.

Met die eerste contacten kreeg ik ook meteen door hoe veelkleurig en verschillend deze groep is, die we maar al te gemakkelijk 'vluchtelingen' noemen. Ik ging voor het eerst naar de Koepel en werd hartelijk ontvangen. Ik was daar gewoon een Nederlander, een priester, iemand die interesse heeft. Gesprekken ontstonden eenvoudig. Over hun vlucht, hun land, hun geloof en wat zij eigenlijk verwachtten van de toekomst. En het duurde niet lang of op hun telefoons lieten ze de eerste foto's en video's uit het vaderland zien. Vrolijke mensen. Aan het strand in Latakia, op een familiefeest, met vrienden. Nagenoeg dezelfde kleding als die wij dragen,

bijna dezelfde films in de bioscoop, bijna dezelfde reisjes – alles wat mijn eigen leven ook vormgeeft. En dan: de breuk, de vlucht.

Nederland. Bed, bad & brood.

Voor mijzelf waren die ontmoetingen confronterend. Want wanneer denk je aan jezelf op de vlucht? Waarvoor dan? Het idee alleen al staat heel ver van ons weg. Als we beelden zien over oorlog en ellende in de wereld, dan zien we ze als het ware door het filter van de afstand. En als het gaat om oorlog en ellende in onze eigen streken, dan zijn nagenoeg alle plaatjes in zwart-wit.

1947

Maar er is ook een andere kant: ook in mijn eigen familiegeschiedenis spelen oorlog en vlucht een rol. Mijn moeder werd samen met haar familie in 1943 in Essen weggebombardeed. Ze leefden daarna in de buurt van Maagdenburg waar mijn grootvader vandaan kwam. In 1945 kwamen daar de Russen en in 1947 vluchtte mijn grootmoeder met haar twee kleine kinderen - te voet, op karren, in overvolle vrachtwagens of met sporadisch rijdende treinen - door een totaal verwoest Duitsland terug naar Essen – waar naast haar vader en man niemand op hen zat te wachten. Iedereen had het druk met zichzelf en de eigen noden. Er waren haast geen huizen, er was een rudimentair openbaar bestuur, maar vooral: er was gewoon niets te eten.

Als ik als kind naar haar luisterde, vormden de verhalen van mijn grootmoeder een soort sprookjes. En de zwart-witte foto's in het album maakten het voor mij niet realistischer – ik leefde toch te veel in mijn eigen kleurige wereldje om er een duidelijke

voorstelling van te maken. En bovendien: mijn oma zat toch naast mij, en ze vertelde toch? Dus haar verhaal had – net als een goed sprookje – toch een gelukkig einde gekregen? Ik heb graag en veel naar haar verhalen geluisterd; ze waren spannend en de verschrikking en de angst die zij heeft gevoeld kwamen destijds nooit zo diep bij mij binnen, misschien ook doordat zij ze inmiddels met een zekere afstand en berusting kon vertellen.

Connectie

Het is alweer lang geleden. We vierden dit jaar zeventig jaar bevrijding. En toch kwamen juist die verhalen voor mij tot leven toen ik met A. en die

“ De vluchteling is niet anders dan wij, hij is ook niemand anders. Hij slaapt in ons. Ik hoop dat hij nooit wakker hoeft te worden. ”

anderen in de Koepel in gesprek raakte. Opeens maakte ik de connectie met de verhalen die ik al van jongs af aan kende door wat A. en zijn vrienden mij vertelden. Het kwam dichtbij en werd invoelbaar.

Ik moet bekennen dat ik de laatste weken vaak geschrokken ben van Nederland. En van een staatssecretaris die zijn beleid geslaagd vindt als mensen door het vooruitzicht van sobere voorzieningen worden afgeschrikt om naar ons land te komen bijvoorbeeld. Is dat wat we willen uitstralen met onze samenleving? Ik hoor veel angst en bezorgdheid. Kunnen we het wel aan? Is Nederland niet te vol?

Wat moeten we met al die moslims hier?

Maar is angst een goede adviseur? Als we daadwerkelijk in een sterk joods-christelijk gevormde maatschappij leven, zoals Geert Wilders ons wil doen geloven, dan zouden we toch op geen enkele wijze bang hoeven te zijn voor nieuwe mensen en zelfs voor nieuwe godsdiensten? Dan is deze verworteling toch sterk genoeg om goed uit de dialoog met de ander te komen?

Zoeken en aftasten

Gelukkig blijkt dat veel meer mensen met mij zo lijken te denken. Hier in Haarlem zijn er tal van initiatieven uit alle hoeken van de samenleving, van kerken, moskeeën en van seculiere organisaties om de mensen in de Koepel wegwijs te maken in stad en land. Ook onze parochie probeert binnenkort met een maaltijd zo'n bijdrage te leveren. Het is zoeken en aftasten. Wat hebben de vluchtelingen nodig en wat kunnen wij bieden? De kans van slagen is altijd groter als het voor beide partijen goed uitwerkt: voor de ontvanger omdat die er beter van wordt, voor de gever omdat het leuk is om te doen.

A. en zijn vrienden zijn erdoor ontroerd. Eigenlijk kunnen ze het maar nauwelijks geloven dat er zoveel mensen naar hen omzien. Want – als ze het eerlijk toegeven – zij hebben in hun oude leven in Syrië en in Irak ook nauwelijks nagedacht over wat het was om het leven van een vluchteling te leiden. Ze hadden het druk met hun eigen leven, met hun gezin en werk. Net als wij. De vluchteling is niet anders dan wij, hij is ook niemand anders. Hij slaapt in ons. Ik hoop dat hij nooit wakker hoeft te worden.

Vreemde verwachtingen

Gast in eigen huis

Louis Runhaar

//
Mag hij dan geen
aanspraken doen?

Foto's: De eerste dienst van Louis Runhaar als gewijd priester in Amersfoort

Als je op het bezoek bent in het buitenland, krijg je altijd het advies om je een beetje aan te passen aan je culturele omgeving. Daar bestaat een mooie Engelse term voor: *culturally appropriate behavior* (cultureel gepast gedrag). Toen mijn vrouw en ik in 2011 Syrië bezochten, kregen we bijvoorbeeld het advies om bij ontmoetingen het andere geslacht te begroeten met een beleefde buiging en een hand op het hart. Als reizende westerling was ik meestal in een positie om mij aan te passen. Maar thuis blij ik als Nederlander natuurlijk ook zo mijn verwachtingen te hebben ten aanzien van mensen die hier voor langer of voor korter te gast zijn. Ik werd daar kort geleden weer mee geconfronteerd bij een ontmoeting met geloofsgenoten uit het verre buitenland.

Het kerkbestuur van de parochie Amersfoort liep al een poosje rond met de gedachte om ons kerkgebouw eens per maand voor een vriendenprijs

ter beschikking te stellen aan een buitenlandse geloofsgemeenschap die dringend behoefte heeft aan een onderkomen. Door bemiddeling van een Nederlandse predikant ontstond er contact met een oriëntaals-orthodoxe geloofsgemeenschap uit het Midden-Oosten. Het ging om een parochie in oprichting die voor het grootste deel bestaat uit vluchtelingen.

Overdonderd

Op een zaterdagmiddag kwam het tot een eerste kennismaking. Per telefoon had ik afgesproken met de Nederlands sprekende contactpersoon. Die was keurig op tijd, zelfs te vroeg! (over cultureel gepast gedrag gesproken). Maar in het uur daarna kwamen er onverwacht steeds meer mensen van de geloofsgemeenschap binnengelopen. Ze liepen vrolijk pratend en bellend door de kerkruimte en door de parochiezaal en keken in alle hoeken en gaten. Er werd druk onderling gebaar en geknipoogd.

Op een gegeven moment bleek zelfs de priester van de geloofsgemeenschap van de andere kant van het land onderweg te zijn naar Amersfoort. Aan het eind van de ontmoeting vond ik mijzelf terug in een hoekje van de hal, omsingeld door mensen die ik niet kon verstaan, met als enige houvast de contactpersoon. Of het maar snel geregeld kon worden, leek de boodschap. Ik voelde me compleet overdonderd, zelfs een beetje bedreigd, en had het onaangename gevoel gast te zijn in mijn eigen huis.

Zo gaat dat bij ons

Na een matige nachtrust heb ik de contactpersoon gebeld en hem verteld over mijn onvrede over de ontstane situatie. Hij begreep mijn gevoelens, bood zijn excuses aan en gaf uitleg over hun kant van de situatie: het nieuws over een mogelijke kerkplek was in de gemeenschap gaan rondzingen en plotseling waren er heel wat mensen die zich ermee wilden gaan bemoeien. 'Zo gaat dat bij ons'.

Uiteindelijk maakten we een nieuwe afspraak, maar nu met twee gelijkwaardige delegaties. Tijdens die vergadering bleek dat hun geloofsgemeenschap in diverse opzichten meer ruimte nodig had dan wij in het centrum van Amersfoort konden bieden. We zijn in goede harmonie uit elkaar gegaan en hebben als kerkbestuur inmiddels contact met een andere groep 'oosterlingen', met wie het beter lijkt te gaan klikken.

Fiere medemens

Maar het gaat me om deze eerste ontmoeting. Die was leerzaam, maar bovenal confronterend. Want wat had ik nou eigenlijk verwacht van deze mensen die ik uit naam van het kerkbestuur een dienst wilde bewijzen? Eerlijk gezegd had ik verwacht dat ze zich bescheiden zouden opstellen en ons sympathieke aanbod in nederige dankbaarheid zouden aannemen. Dat ze zich bereid zouden verklaren zich aan te passen aan onze voorwaarden. En, tja,

ook dat ze ons voorbeeldige christenen zouden vinden. Maar nu zei mijn boze gevoel: 'Ik geef jullie een vinger, en jullie nemen de hele hand!' En: 'Jullie mogen je ook wel een beetje aanpassen zeg, toon even wat *culturally appropriate behavior!* Hoe zit het met mijn zelfbeeld? Ben ik wel zo ruimhartig als ik denk dat ik ben? Wat verwacht ik van een ander? Wat als mijn hulpbehoevende naaste geen zielenpoot maar een fier evenmens blijkt te zijn, net als ik trots op zijn afkomst, zijn cultuur en zijn geloof? Wat als hij onverwachte dingen doet, of dingen die ik niet leuk vind?

Het gezicht van Christus

In de kerk zeggen we altijd dat het Christus zelf is die ons aankijkt in het gelaat van de arme, in het gezicht van de hulpbehoevende, maar wat als diegene aanspraken maakt op deze overtuiging? Wat als diegene zich assertief opstelt en zijn of haar rechten actief opeist? Wat als hij - vrij naar Matteüs 25

- roept: 'Wat je voor mij doet, doe je voor Christus, dus je móet mij eten en drinken geven, je móet mij onderdak en kleding geven! Je bent verplicht mij te bezoeken in mijn ziekbed, in mijn cel in de gevangenis? Wat dan? Is het dan ineens Christus niet meer? Heeft onze Heer dan geen rechten? Mag hij geen aanspraken doen? Is het niet veel makkelijker om hulp te bieden dan om hulp te ontvangen? Zo lang ik de weldoener ben, zijn we op mijn terrein waar ik de regels bepaal. Zo lang ik de gever ben, heb ik controle over de situatie. Maar waarom zou degene die mijn hulp ontvangt de regels niet óók mogen bepalen? Kan ik dat wel toelaten? Erken ik mijn naaste wel in zijn gelijkwaardigheid, in zijn volledige menszijn, als ik hem reduceer tot een passieve ontvanger? Kan hulpverlening niet ook een subtiele manier van machtsuitoefening zijn? Kan ik iets goeds doen voor mijn naaste zonder daarmee superieur aan hem te worden? Kan ik eigenlijk wel geven zonder iets terug te verwachten?

Waarom zijn er oud-katholieken?

Over de synode en het beleidsplan

Astrid Zomervrucht

Waar vorig jaar de aandacht van de Synode vrijwel volledig lag bij de vraag waar we voldoende geld vandaan zouden halen om de begroting sluitend te krijgen lag de aandacht dit jaar meer bij de vraag wat onze plaats in de samenleving is.

Na het vaste inleidende ritueel van de welkomstwoorden, het vaststellen van een notulencommissie en het bespreken van het verslag van het Collegiaal Bestuur (CB) was het tijd voor het bespreken van de lang verwachte notitie over de zegening van het huwelijk van mensen van een gelijk geslacht. De notitie spreekt van drie vormen van het huwelijk waarin huwelijken van mensen van een gelijk geslacht hetzelfde sacramentele karakter toegekend wordt als huwelijken tussen man en vrouw. Dit zonder dat dit hetzelfde sacrament wordt. Voor de aanwezigen was dit verschil ingewikkeld, en het Collegiaal Bestuur kon niet veel meer dan beamen dat het een lastig te communiceren onderscheid is. Om de dialoog met de oecumene en onze zusterkerken open te houden lijkt het nodig om de formulering voorzichtig te houden. De intentie van de notitie werd zeker gewaardeerd, maar er werden ook diverse - soms emotionele - oproepen gedaan om als Nederlandse oud-katholieken het voortouw te nemen in deze discussie en niet te lang te wachten op 'de rest', maar te gaan staan voor ons eigen standpunt.

Beleidsplan

Daarna was het tijd voor het volgende discussiestuk, het nieuwe beleidsplan voor de komende 5

jaar: 'Bloeiende kerk, vitale parochies'. De vorig jaar gepresenteerde nota was als absoluut onvoldoende beoordeeld en het CB had de opdracht terug gekregen. Dit jaar werd het plan, na een beperkte discussie, met lof aangenomen.

Buitenstaander

Ter inspiratie was Klaas van de Kamp, algemeen secretaris van de Raad van Kerken in Nederland uitgenodigd om te laten zien hoe hij als een relatieve buitenstaander en vanuit een oecumenisch perspectief naar ons nieuwe beleidsplan kijkt. Waar een deel van de synodalen zich ergerde aan de

uitgebreidheid en lengte van het plan, was hij juist verrast door de bondigheid ervan. Verder werd hij getroffen door onze focus naar buiten en de principiële openheid naar anderen. Het straalt een duidelijke open houding naar gasten en nieuwkomers uit. Bij de eucharistie kan iedereen meevieren, iedereen is vrij om zijn of haar roeping als gelovige te volgen en mee te vieren zonder de angst er niet bij te mogen horen. Naast deze positieve woorden was hij ook kritisch, hij vond de doelen nog wel erg vaag en vrijblijvend geformuleerd. In de eerdere bespreking van het plan (waar Klaas nog niet bij was) waren al de woorden 'ambitieuze

//

Als een doel niet wordt gehaald, moet er tenminste iemand boos worden aangekeken.

Klaas van der Kamp

maar onduidelijk' en 'SMART' vielen, was dat ook precies de kritiek van der Kamp. Zijn analyse was eenvoudig; als een doel niet wordt gehaald moet er tenminste iemand boos aangekeken worden. Daarvoor moet dus duidelijk zijn wat er precies bereikt moet worden en bij wie de verantwoordelijkheid daarvoor ligt.

Oecumene

Het grootste deel van zijn analyse betrof het beleidsplan en de kerk, bekeken vanuit de oecumene. Zijn uitgangspunt is dat de kerken vooral moeten gaan zien wat ze van anderen kunnen leren

en niet alleen elk voorstel tegen de meetlat van de eigen standpunten moeten leggen. 'Het idee dat God zijn heil juist via een ander kan aanreiken komt nog onvoldoende bij ons op'. Hoofdvraag moet zijn 'wat heeft God aan ons?'. Daarin is het belangrijk om als kerken gezamenlijk 'reclame' te maken voor het christendom in plaats van elkaar te beconcurreren.

We bouwden een boot...

Hij eindigde met het advies dat voor het maken van goed beleid we niet alleen naar het verleden, maar voornamelijk naar de toekomst moeten

kijken. Sprekend was het verhaal over een groep mensen op reis die zoveel moeite hadden gestoken in het maken van een boot om een rivier over te steken dat ze die niet meer wilden achterlaten; met veel moeite werd de boot meegesleept op de rest van de reis. Helaas kwamen ze geen enkele rivier meer tegen...

Vitamine

Na deze inspirerende en kritische woorden was het de tijd aan de Aartsbisschop Vercammen om de Synode te verrassen met het delen van zijn zorg en het doen van een oproep. Hij begon met de vraag 'waarom zijn er eigenlijk oud-katholieken?'. Volgens Vercammen is er in de huidige kerk en samenleving zeker nog plaats voor de oud-katholieken en de Oud-Katholieke kerk als plek van 'menswording'. Daarmee ondersteunde hij het verhaal van Klaas van der Kamp dat de kerken zich samen sterk moeten maken. Hij vergeleek de kerk met een pak melk waaraan een Oud-Katholieke smaakstof, of beter: oud-katholieke vitamine toegevoegd kan worden. De boodschap die we zouden moeten uitdragen is dan ook dat Melk belangrijk is en dat de Oud-Katholieke vitamine dit extra waardevol maakt. De oproep betrof een landelijke samenkomst, waarin iedereen over de betekenis van deze vraag kan en zou moeten meedenken. Een datum, waarschijnlijk het voorjaar 2016, wordt later vastgesteld.

Al met al een bewogen Synode met de blik duidelijk op de samenleving gericht, wij zijn er klaar voor om de wereld te laten zien dat de Oud-Katholieke Kerk zeker niet ouderwets is maar midden in de samenleving staat en zich niet afsluit van de knelpunten die zich daarin voordoen.

En toen werd het 13 november

Over angst en nieuwe kansen

Joris Vercammen

//

Mensen kunnen niet zonder elkaar, niet zonder de vreemde ander die een uitnodiging is om boven jezelf uit te stijgen.

21

‘Het afschuwelijke gezicht van dodelijk geweld, waarmee zoveel mannen en vrouwen op de wereld bekend zijn, heeft zich in de nacht van 13 november ook getoond in het hart van Parijs. Heel onze samenleving werd erdoor geraakt, zonder onderscheid van leeftijd, cultuur of herkomst. Men had het gemunt op het leven zelf, plaatsen van samenzijn en verbredering waren het doelwit.’

Aldus begint de verklaring van het Franse migrantenplatform dat in hetzelfde weekend op 45 plekken in Frankrijk een groot vluchtelingenfestival organiseerde. ‘De menselijkheid komt via de ander’, was het thema van het festival. De organisatoren zijn er zich van bewust dat eerder het tegenovergestelde in de hoofden van de Fransen zal zijn opgekomen: ‘de on-menselijkheid komt via de haat van de ander’.

De Sinaïwoestijn, Beirut, Bagdad, Parijs, Mali... de plekken waar in die tragische novemberdagen mensen genadeloos werden afgemaakt. In de naam van een bloeddorstige god. Hoeveel haat is er niet opgeslagen in de harten van hen die deze afgod dienen? Die haat heeft een reden en het is aan de politieke leiders om dat te analyseren. Daarbij is een kritische kijk op de eigen keuzes die het Westen de voorbij decennia gemaakt heeft ten aanzien van het Midden-Oosten niet te vermijden. De vraag is namelijk wie de kiemen van die haat eigenlijk gezaaid heeft?

Maar bij ons allen is er de angst die de gebeurtenissen achterlaten. We dachten in een veilige wereld te leven, maar dat blijkt dus niet zo te zijn. Niemand lijkt meer veilig te zijn. Het geweld achtervolgt ons allemaal, waar we ook zijn en zichtbaar vooral als we het helemaal niet verwachten. Angst is als een virus dat zich in het hele organisme

verspreidt en ziek maakt. Dat gebeurt in onze persoonlijkheid evengoed als in het organisme van onze samenleving.

Een typisch symptoom van de angst is het zoeken naar een zondebok. Spontaan gaan we ervan uit dat we, als we de schuld voor het aangedane lijden bij een persoon of een bepaalde groep kunnen leggen, daarmee het kwaad bemeesterd hebben. Het komt er dan alleen nog op aan deze persoon of deze groep van mensen te overheersen en eventueel te vernietigen. Of die persoon of groep nu werkelijk oorzaak is van het aangedane lijden, doet daarbij niet echt ter zake. Het kwaad wordt vaak gewoon op hen geprojecteerd. We willen het namelijk in de greep krijgen. Dat is begrijpelijk. Minderheden, vluchtelingen, asielzoekers, met een ander cultuur zijn gemakkelijke slachtoffers van dat zondeboek-zoeken. Ook hun angst is dus reëel.

Angst is een verdedigingsmechanisme. Het is de

terugtrekkende beweging die het onbekende zoveel mogelijk wil buitensluiten. Relaties komen onder druk te staan want ‘een ander’ is ook altijd min of meer ‘een vreemde’. Angst kleurt de ervaring van het vreemde met dreiging. Angst isoleert. Met angst bouwen we uiteindelijk onze eigen gevangenis. Uiteindelijk leidt dat altijd tot dat ene punt dat mensen vanuit de kerkers van de angst elkaar beschieten in een poging om elkaar te elimineren. De illusie is dat als de ander vernietigd wordt, de dreiging ook op zal houden. Dat kan wel zo zijn, maar daarmee houdt dan ook elke relatie op en precies die hebben we nodig om mens te worden.

Er is dus geen alternatief voor de gastvrijheid. Het gastvrij ontvangen van de ander en de vreemdeling is op de eerste plaats een noodzaak voor onszelf als we willen groeien in menselijkheid. ‘De menselijkheid komt via de ander!’

De minister-president spreekt van oorlog. En zelfs paus Franciscus gebruikt het woord. De vraag is of dat soort van woorden echt helpen. Natuurlijk moeten we ons verdedigen tegen de agressie van blinde haat, en veiligheid zoeken, maar dat is nog wat anders dan de oorlogslogica te versterken door zelf deze taal te gebruiken. Zoals de Fransen meteen op 14 november deden door het bombarderen van Raqqa, de Syrische hoofdstad van de ‘Islamitische Staat’. Ook daar vielen opnieuw onschuldige slachtoffers. Oog om oog, tand om tand. Het doet me denken aan Etty Hillesum die weigerde nog meer haat toe te voegen aan de haat die ze elke dag ervoer in de dagen van de Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het is dezelfde houding als die van Jezus, die het oor van de soldaat die hem komt arresteren geneest. In het evangelie van Lucas lezen we: ‘Toen zij die om hem heen stonden en bemerkten wat er

ging gebeuren, vroegen ze: ‘Heer, zullen we met het zwaard erop in slaan?’ En een van hen gaf de knecht van de hogepriester een slag en hieuw hem het oor af. Maar Jezus greep in en zei: ‘Laat het hierbij’. En hij raakte het oor aan en genas hem.’ (Lucas 22, 49-51) Mensen horen immers bij elkaar, ze zijn aan elkaar toevertrouwd om elkaar op te bouwen. Mensen kunnen niet zonder elkaar, niet zonder de vreemde ander, die een uitnodiging is om boven jezelf uit te stijgen. Precies dat mensen zich kunnen geven voor het levensgeluk van een ander, is een glimp van die goddelijke vonk die ieder van ons in zijn en haar hart draagt. En er is geen andere uitweg uit de angst dan de opbouw van een solidaire samenleving die open staat voor ‘de ander’, hoe anders en vreemd die ons ook moge voorkomen.

Erfgoed compleet Tweede uitgave OK kerkgebouwen

In november 2015 is bij WalburgPers het boek 'Oud-katholiek erfgoed' van Lia Schade van Westrum verschenen. Een combinatie van historie en eigentijdse opvattingen die in de modernere oud-katholieke kerkgebouwen tot uiting komt. Deze godshuizen zijn niet altijd belast met een schuilkerkhistorie, maar staan open voor een eigentijdse kunstzinnige vormgeving. Dit boek betreft de laatste vier kerken in Nederland die onder oud-katholiek beheer gebouwd zijn in de eerste helft van de 20^e eeuw en vijf kerkgebouwen die bij andere kerkgenootschappen overtollig geworden waren en door de oud-katholieken zijn overgenomen. De laatste vier daarvan, in Eindhoven, Hengelo, Groningen en Middelburg zijn tussen 2011 en 2014 in gebruik genomen – het kerkgebouw in Alkmaar werd in 1993 overgenomen. Daarnaast komt ook een aantal Duitse kerken aan de orde. Prachtscheppingen die met hun inrichting het verleden en heden met elkaar verbinden. De gepresenteerde kerkgebouwen staan in IJmuiden, Den Helder, Alkmaar, Arnhem, Eindhoven, Hengelo, Groningen, Middelburg, Nordstrand, Bonn, Keulen, Essen en Baden-Baden. www.walburgpers.nl

Ergens is iets gebeurd Eerste vrouwenwijding Oostenrijk

In de oud-katholieke Christuskerk in Ried ontving Elisabeth Steinegger uit Aussertreffling van bisschop John Okoro de priesterwijding. 'Wie had ooit kunnen denken dat vandaag in deze kerk een bisschop uit Afrika een vrouw tot priester zou wijden,' zei Okoro in zijn preek. Elisabeth Steinegger werd in 2012 tot diaken gewijd en werkte in de afgelopen twee jaar al in de Rieder gemeente. Ze is weduwe en moeder van drie kinderen, die de wijding bijwoonden. 'Ergens is er iets gebeurd en ik ben de roep naar Ried gevolgd,' zei de zojuist gewijde priester aan het einde van de feestelijke dienst. 'Ik heb de grond van mijn leven gevonden en kom met grote vreugde in de gemeente Ried.' Elisabeth Steinegger is kunstschilder en werkt ook in het onderwijs in Ried. 'Juist jonge mensen liggen mij na aan het hart.' Ze werd door de kerkanglers aan het eind van de dienst met groot applaus begroet. 'Elisabeth, neem deze positieve instemming en energie mee voor je werk,' wenste bisschop Okoro haar toe.

Algemeen Nut Beogend Belastingvrij schenken

De kerk bestaat al eeuwenlang bij de gratie van giften en gaven van de gelovigen. De eerste apostelen werden op pad gestuurd om het evangelie te verkondigen zonder een cent op zak. God zou voor hen zorgen, de mensen zouden hen van het nodige voorzien. Van een aantal heiligen is bekend dat zij er dezelfde levensstijl op na hielden. In vertrouwen op God en in volledige afhankelijkheid bedelden zij hun kostje bij elkaar. Er is veel veranderd. De werkers in de kerk krijgen nu elke maand hun salaris overgemaakt. Maar de kerk is nog steeds afhankelijk van de gulle gaven - om het nog maar geen offers te noemen - van de gelovigen. Gelukkig vinden veel gelovigen dat nuttig en goed. En ook de overheid vindt het nuttig. Omdat de kerk een 'Algemeen Nut Beogende Instelling' is, kunnen we belastingvrij schenken. Onder voorwaarden, en die voorwaarden betreffen de ontvanger en de gift. De kerk bestaat uit haar leden, we hebben dus met beide te maken. Volgende keer meer over ANBI. Herman Toorman, Thesaurier Generaal

Officiële berichten

De Aartsbisschop van Utrecht heeft:

- Met ingang van 1 juni 2015 mw. R.J.M.Molenaar aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H. Maria Maior te Dordrecht, voor een periode van vier jaren. Kerkmeester van deze parochie, dhr. E.J.H. Smit is per 1 oktober 2015 eervol ontslag verleend.
- Met ingang van 1 juli 2015 de zeereerwaarde vrouwe A. Duurkoop eervol ontslag verleend als pastoor van de parochie van de H.H. Maria, Jakobus en Gertrudis te Utrecht. Per diezelfde datum is de zeereerwaarde heer B.Th. Wallet benoemd tot pastoor van diezelfde parochie.
- Met ingang van 1 september 2015 dhr. A. de Jong eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H.H. Petrus en Paulus te Rotterdam. Voor diezelfde parochie is met ingang van 1 november aangesteld als kerkmeester dhr. Th.I. Korteling, voor een periode van vier jaren.
- Met ingang van 1 september dhr. F. Hallebeek aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H. Maria Magdalena te Eindhoven, voor de periode van vier jaren.
- Met ingang van 1 september 2015 de weleerwaarde vrouwe H.A.J. Gaasbeek aangesteld als assistent pastor van de parochie van de H.H. Fredericus en Odulfus te Leiden, voor de periode van één jaar. Per diezelfde datum zijn dhr. G.A.de Rijk en mw. B.R.M.de Jong opnieuw aangesteld als kerkmeester, met dispensatie voor twee jaar resp. voor vier jaren.
- Met ingang van 1 september 2015 mw. E. Suurmond, dhr. A.A. Miedema en dhr. J.A.Martherus herbenoemd tot lector van het Aartsbisdom Utrecht. Mw. E. Suurmond voor een periode van één jaar, de beide anderen voor de periode van vier jaren.
- Met ingang van 1 oktober 2015 dhr. E.M.P.P. Verhey en dhr. B.H.M.J. Sonnenschein herbenoemd tot lector van het Aartsbisdom Utrecht, voor de periode van één jaar resp. vier jaren.
- Met ingang van 1 november 2015 mw. M.C. van 't Erve-Verhey eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H. Georgius te Amersfoort. Per diezelfde datum is dhr.D.Noordzij aangesteld tot kerkmeester, voor de periode van vier jaren.
- Met ingang van 22 november 2015 dhr. T. van Dam eervol ontslag verleend als lector van het Aartsbisdom Utrecht.
- Op 14 november 2015 tot priester gewijd diaken F.J.M. Duivenvoorde en diaken L.C. Runhaar. Zij zijn per diezelfde datum benoemd tot pastoor van de parochie van de H.H. Barbara en Antonius te Culemborg resp. H. Georgius te Amersfoort.

De bisschop van Haarlem heeft:

- Met ingang van 1 september 2015 dhr. H.J. Wennis eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H. Laurentius te Alkmaar.
  - Met ingang van 1 september 2015 dhr. N.J.de Rijk en dhr.J.P. van Riessen aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H.H. Adelbertus en Engelmundus te IJmuiden, voor een periode van vier jaren resp. van twee jaren.
  - Met ingang van 1 november 2015 dhr. J.P.W. Beneken Kolmer aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H.H. Anna en Maria te Haarlem, voor een periode van vier jaren.
  - Met ingang van 1 december 2015 dhr. D.J. Schekerman eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H.H. Gummarus en Pancratius te Enkhuizen.
- Het Collegiaal Bestuur heeft:**
- Met ingang van 1 oktober 2015 dhr. C.H.E. Stam en dhr. K.J. Visser herbenoemd als lid van het Curatorium van de Stichting Oud-Katholiek Seminarie, voor de periode van vier jaren.
- Namens het Collegiaal Bestuur,
M. Konings-Roobol, secretaris.*

Adreswijziging:

G.C. de Rijk / G.J. de Rijk-Smit
Verhuisd naar:
Anna Paulownalaan 89,
3818 GC Amersfoort

Agenda

3 januari, 16.00 uur, Utrecht

Nieuwjaarsvesper en -ontmoeting in de kathedraal

3 januari, 1600 uur, Haarlem

Nieuwjaarsvesper en -ontmoeting in de kathedraal

21 januari, 19.30-21.00, Amsterdam

(Nog) beter leren bidden. Avond voor voorbidders, pastores en lectoren. Oud-Katholieke Kerk, Ruysdaelstraat 39

20 januari, 19.30 uur, Utrecht

Denken in de Driehoek: 'Heilig!?' Met Dr. Ernst van den Hemel.

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zeven keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Yvonne van Doesum, Robert Frede, Inge van Maaren, Adrie Paasen, Louis Runhaar, Wietse van der Velde, Emile Verhey, Dio van Maaren.

Redactieadres

redactie@okkn.nl of:
Kamerlingh Onnesweg 167
1223 JE Hilversum

Vormgeving

Sync. Creatieve Producties, Hilversum

Productie

Nilsson, Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting: 18 januari

De volgende Oud-Katholiek verschijnt eind februari

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek maar wilt u deze uitgave wel graag ontvangen? Voor € 25,- per jaar zenden wij u het blad graag toe. Een briefje met volledige adresgegevens kan naar: registratie De Oud-Katholiek, Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort. Of: info@okkn.nl

Giften welkom op: NL68 INGB 0000 2250 00 t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

p.1,9,11,12,13,24: Dida Mulder, p.14: Ed Elting, p.18.19: Dio van Maaren, p.21-22: JeSuisGodefroyTroude-Wikimedia.

Bij de foto op de voorkant: waar ze ook verblijft, 5 x per dag wikkelt mama Fatima zich geheel in haar gebedskleed.

**Wat doe je hier?
En wie ben ik je dat te vragen?**

**Laat ik het zo proberen:
wie ben je,
wat is je verhaal?
Zal ik je mijn verhaal vertellen?**

**Koffie?
Thee?**

